

Boekentips

De aandacht voor ons aandeel in het slavernijverleden vond de afgelopen jaren weerklank tijdens belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen. Op 19 december 2022 bood premier Rutte namens de regering excuses aan voor het Nederlands slavernijverleden. Bestuurders van grote steden gingen hem voor. Sinds mei 2023 vinden er inspraakavonden plaats rond de oprichting van een Slavernijmuseum. ABN Amro en de Nederlandse Bank boden verontschuldigen aan voor hun aandeel in de slavernijgeschiedenis en koning Willem Alexander deed hetzelfde op 1 juli 2023 tijdens de herdenking in Amsterdam.

In deze context verscheen afgelopen jaar een indrukwekkend aantal boeken die de nadruk leggen op de nasleep van het kolonialisme op latere generaties. Het perspectief veranderde, onder invloed van bewustwording van onderdrukten en hun nazaten in de voormalige koloniën is er meer oog voor het perspectief van 'die ander'. In zo'n beetje alle recentelijk verschenen literatuur spelen verschillende culturen en achtergronden een rol. Hieronder een (beperkt) overzicht van een aantal interessante titels.

Anton de Kom – *Wij slaven van Suriname*

De recente aandacht voor deze verzetsstrijder en schrijver toont de toenemende bereidheid van steeds meer Nederlanders om de 'verzwegen geschiedenis' onder ogen te komen. Dit boek dateert uit 1934 en geldt als literair meesterwerk; het is het eerste boek waarin de pijnlijke geschiedenis beschreven wordt door de ogen van een afstammeling van slaafgemaakten, door iemand die de gevolgen van de koloniale overheersing aan den lijve heeft ondervonden. De Kom beschrijft hoe het Nederlandse koloniale bewind het land en zijn inwoners onderdrukte, maar ook hoe verschillend Surinaamse bevolkingsgroepen daartegen in opstand kwamen. Met dat laatste verzet hij zich tegen het heersende beeld van 'slachtoffers' [non fictie].

Anton de Kom – *Vandaag vrij, altijd vrij*

Een bundel die is samengesteld uit gedichten die geschreven zijn op losse velletjes, soms zelfs uit een kasboek gescheurd. De gedichten zijn vaak een aanklacht tegen de misstanden op plantages maar tegelijkertijd ook een lofzang op Suriname [poëzie].

Bea Vianen – *Strafhok*

Oorspronkelijk uit 1971, recent weer heruitgegeven. Deze roman gaat over een gezelschap Hindostanen, Javanen, moslims en Afro-Surinamers die zich ieder op hun eigen manier tegen de postkoloniale macht verzetten – en tegen elkaar. De vraag wie of wat de Surinamer (en de Surinaamse samenleving) is, vormt de leidraad in dit boek waarbij de nadruk wordt gelegd op de complexiteit van (over)leven in voormalige gekoloniseerd gebied [fictie].

Ellen Ombre – *Last*

Dit boek is in september 2022 uitgebracht en gaat over een onderbelicht deel van de Surinaamse geschiedenis. In de 17^e eeuw vestigden Sefardische Joden zich 50 kilometer onder Paramaribo. Ze stichtten plantages waar tot slaafgemaakten Afrikanen werkten. Er kwamen nakomelingen van plantage-eigenaren met tot slaafgemaakten. Een Surinaams meisje Lot gaat op zoek naar verwanten op de Jodensavanne maar het brengt haar niet de antwoorden waar ze op hoopte. Ombre verzet zich tegen de gretigheid waarmee mensen delen van de geschiedenis omarmen om zich te identificeren met leed uit het verleden – geschiedenis kan met je aan de haal gaan als je er je identiteit aan ontleent [fictie].

Boekentips

Iantha Sahat, Elsbeth Stoker & Fleur de Weerd – *Wie zijn mijn voorouders*

Deze verhalenreeks bevat negen persoonlijke zoektochten naar de doorwerking van de koloniale tijd en het slavernijverleden. Een citaat van Wonny Stuger - één van de geïnterviewden - vormt de rode draad in het boek. Toen ze net in Nederland woonde, moest ze vaak uitleggen hoe het toch kwam dat er plotseling een Surinaams gezin in Katwijk woonde: “Wij zijn hier omdat jullie heel lang daar zijn geweest”. Ze ontdekte dat de meeste Nederlanders geen idee hadden van de koloniale geschiedenis in Suriname of op de Antillen, niet van de rol die het Nederlandse bewind daar heeft gespeeld en al helemaal niet van de impact ervan, die tot op de dag van vandaag voortduurt [non-fictie].

Raoul de Jong – *Boto Banja*

De Jong is de eerste Boekenweekauteur met Surinaamse roots. Het boek is een eerbetoon aan schrijvers die hard hebben moeten vechten om hun stem te kunnen laten horen [non-fictie].

Gert Oostindie – *Rekenschap*

Emeritus hoogleraar koloniale en postkoloniale geschiedenis, Gert Oostindie, pleit voor een breder begrip van de koloniale geschiedenis. Nederland moet een inhaalslag maken als het gaat om kennis en begrip van het verleden. “Wie het verleden niet kent, kan het heden niet begrijpen en heeft geen vat op de toekomst”. Het gaat verder dan alleen erkenning van het slavernijverleden, het moet ook gaan over het aanpakken van hedendaags racisme. Dit boek is een verzameling persoonlijke bespiegelingen op basis van zijn publicaties in de afgelopen veertig jaar [non-fictie].

Rose Marie Allen, Esther Captain, Matthias van Rossum & Urwin Vyentis (red) – *Het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn doorwerkingen*

Op 8 juli 2022 is in de Tweede Kamer een motie (CU – Don Ceder) aangenomen dat pleitte voor een onafhankelijk onderzoek met het doel om inzicht te krijgen in het slavernijverleden en de doorwerkingen ervan, vast te stellen wie de betrokkenen waren en welke uiteenlopende effecten slavernij had om zo te komen ‘tot een proces da de maatschappelijke eenheid binnen Nederland versterkt’. Het resultaat is een naslagwerk dat de komende jaren dienst zal doen sla leidraad in het debat [non-fictie].

Jaswina Elahi en Ruben Gowricharn – *Ongezien, ongehoord, Hindostanen in de Nederlandse koloniale geschiedenis*

Dit boek vertelt de geschiedenis van Hindostaanse Surinamers aan de hand van essayistische vertellingen met voorbeelden van achterstelling. De auteurs willen het hardnekkige beeld doorbreken dat Surinamers bestaan uit een homogene groep, namelijk Afro-Surinamers. Daarbij gaan ze uit van relaties tussen eerdere generaties en jongeren.

Janice Deul – *Keti Koti – Waarom we de afschaffing van de slavernij moeten herdenken en vieren*

Een lichtvoetig boek dat zich beperkt tot de feest- en herdenkingsdag. Veel andere boeken zijn meer ernstig van aard, dit boek neemt de onwetende Nederlander zonder oordeel aan de hand mee en geeft uitleg waar Keti Koti voor staat en hoe en waarom het gevierd wordt. Het boek is voorzien van uitbundige foto's en een lijst met gebruikte woorden en belangrijke data. Het geeft tips voor lezers die zich verder willen verdiepen in de koloniale geschiedenis en het slavernijverleden [non-fictie].

Boekentips

Gloria Wekker – *Witte onschuld*

In het Nederlands culturele archief zit 400 jaar kolonialisme waarin Nederlanders hebben geleerd om op een bepaalde manier te kijken naar 'andere' bevolkingsgroepen vaak met een niet-witte huidskleur. Aan het einde van de koloniale overheersing is die blik niet ineens verdwenen: de invloed ervan reikt tot nu (en in de toekomst). In dit boek onderzoekt Wekker een centrale paradox in de Nederlandse samenleving: de passie en agressie die ras oproept, terwijl het bestaan van ras en racisme tegelijkertijd in alle toonaarden wordt ontkend.